

Styrmedel för en mer hållbar avfallshantering

Göran Finnveden

Avdelningen för Miljöstrategisk analys – fms

Institutionen för Samhällsplanering och miljö

Skolan för Arkitektur och samhällsbyggnad

KTH

Delprojekt 1: Formulering av styrmedel

Mattias Bisailon, Profu

Göran Finnveden, KTH, projektledare

Maria Noring, KTH

Åsa Stenmarck, IVL

Johan Sundberg, Profu

Jan-Olov Sundqvist, IVL

Sara Tyskeng, KTH

Om projektet

- Syftet är att utveckla nya styrmedel, och kombinationer av styrmedel, som kan leda mot ett mer hållbart avfallssystem.
- Projektets första fas avslutas nu.
- Förslagen på styrmedel ska utvärderas i andra projekt inom forskningsprogrammet "Hållbar avfallshantering".

Typer av styrmedel

- Juridiska (t.ex. lagar, förordningar)
- Ekonomiska (t.ex. skatter, subventioner)
- Information
- Fysisk planering

Avfall och styrmedel

- Avfall berör och engagerar människor i alla kulturer
- Man har sannolikt i alla tider haft formella och informella regler om hur man hanterar avfall för att undvika störningar från avfall

Exempel på existerande styrmedel

Deponiförbud – förbud att deponera brännbart och organiskt avfall

Deponiskatt – skatt på avfall som deponeras

Förordningar om deponering och avfallsförbränning – reglerar utsläpp

Producentansvar – krav på vissa återvinningsnivåer av vissa avfall, t.ex. förpackningsavfall och elektronikavfall.

Pantsystem för en del flaskor och burkar.

Behov av nya styrmedel? (1)

I EUs ramdirektiv för avfall fastställs bland annat den så kallade avfallshierarkin som ska gälla som prioriteringsordning för lagstiftning och politik inom avfallsområdet:

- a) Förebyggande
- b) Förberedelse för återanvändning
- c) Materialåtervinning
- d) Annan återvinning, t.ex. energiåtervinning
- e) Bortskaffande

Behov av nya styrmedel? (2)

- Avfallspolitiska mål, t.ex.
  - Den totala mängden genererat avfall ska inte öka
- Andra miljömål, t.ex.
  - Begränsad klimatpåverkan
  - Giftfri miljö
- Energipolitiska mål, t.ex.
  - Ökad mängd förnybar energi
  - Ökad kraftvärme
- Andra samhällsmål, t.ex.
  - Skydda svensk exportindustris konkurrenskraft

Behov av nya styrmedel?

- Ja, för att nå avfalls-, klimat-, miljö-, och energipolitiska mål.
- De flesta styrmedel styr från de lägre delarna av avfallshierarkin
- Det saknas i stor utsträckning styrmedel som styr mot de övre delarna av avfallshierarkin:
Minskade avfallsmängder
Ökad återvinning (förutom material med producentansvar)
- Det finns en potential att ytterligare minska miljöpåverkan från avfallssektorn.
- Avfallssektorn kan hjälpa andra sektorer att nå sina mål.

Ett optimerat avfallshanteringssystem kan minska miljöpåverkan signifikant

M. Nilsson et al. / Environmental Impact Assessment Review 25 (2005) 1–32

17

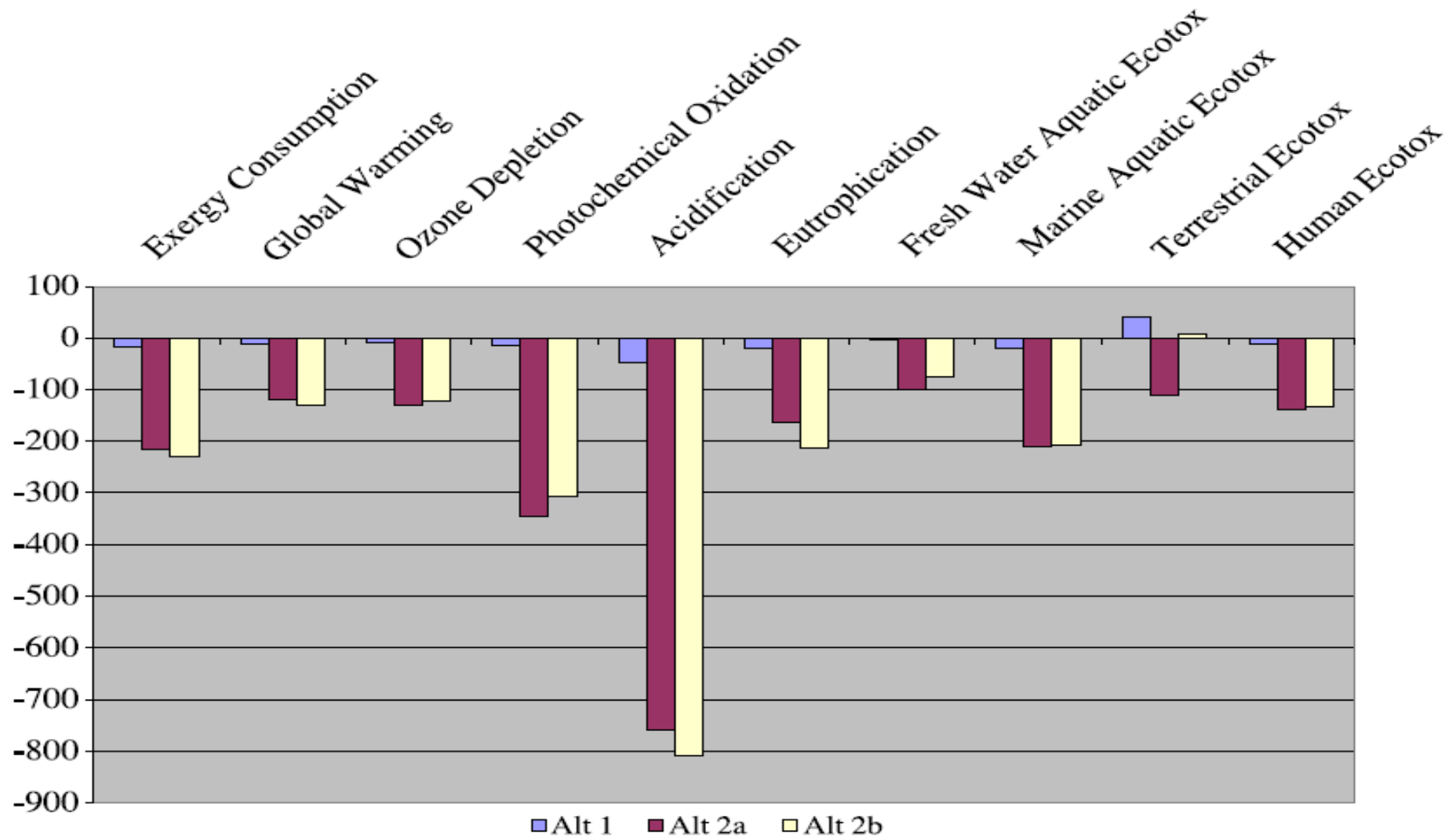

Fig. 3. Comparison of alternatives 1, 2a, and 2b relative to 0 in the LCA (% change).

Metodik I

- Idégenerering för nya styrmedel
  - Litteratur
  - Förra årets konferens
  - Tre workshops med intressenter i Sverige och internationellt

Metodik II

- Urval
  - Workshop med intressenter
    - Poängsättning, positiv och negativ
  - Egen prioritering
    - Miljörelevans
    - Acceptans
    - Ekonomi
    - Nytänkande
    - Möjligheter till utvärdering
    - Balans mellan olika typer av styrmedel
    - Balanserad tyngdpunkt på avfallshierarkins övre delar

Metodik III

- Precisering av utvalda styrmedel

Resultat – Idégenerering och prioriterings workshop (1)

Styrmedel	Pos.	Neg.
1. Information och statistik om avfallsmängder	10	1
2. Skatt på råvaror	7	3
3. Punktskatt på engångsprodukter	0	7
4. Viktsbaserad avfallstaxa	6	0
5. Miljödifferenterad avfallstaxa	10	0
6. Uttagsrätter	1	4
7. Stöd till arbete med avfallsminimering inom företag	6	0
8. Krav på arbete med avfallsminimering inom företag	1	0
9. Styra och påverka konsumtion	6	1
10. Stöd och lagstiftning för kooperativa lösningar	6	0
11. "Reklam ja tack"	4	1

Resultat – Idégenerering och prioriterings workshop (2)

12. Pantsystem	1	
13. Förbud mot jungfruliga material i konstruktioner på deponier	2	0
14. Regler kring avfall som råvara	4	
15. Certifieringssystem och standarder för återvunna material	8	1
16. Nya och tydligare regler för att utnyttja avfall som anläggningsmaterial	7	1
17. Utbildning på högskolenivå för produktutveckling mm	4	
18. (Ekonomiskt) stöd till användning av återvunna material	2	
19. Återvinningscertifikat	4	5
20. Information till konsumenter– syftande till avfallsminimering, källsortering	11	
21. Information och utbildning till verksamheter	4	

Resultat – Idégenerering och prioriterings workshop (3)

22. Intervention (information i kombination med praktisk handledning)	1	
23. Ekonomiska incitament för att lämna rätt avfall på rätt ställe mm	3	
24. Utökat producentansvar	4	6
25. Utvecklade insamlingssystem	7	
26. (Utvidgning av) Ekodesigndirektivet	3	
27. Stödja och/eller initiera sortering efter insamling	2	10

Resultat – Idégenerering och prioriterings workshop (4)

28. Skatt på förbränning av avfall – Nuvarande utformning	0	3
29. Skatt på förbränning av fossilt brännbart avfall (klimatskatt)	6	0
30. Skatt på förbränning av avfall för styrning mot ökad återvinning	2	0
31. Skatt på förbränning av avfall för högre elproduktion	0	0
32. Elcertifikat	1	0
33. Utsläppsrätter	4	0
34. Stöd till biologisk behandling	0	0
35. Skatt på biologisk behandling	1	5
36. Förbud mot deponering av olika avfallsslag	0	1
37. Utveckling av deponiskatten	1	1

Resultat – Idégenerering och prioriterings workshop (5)

38. Styrmedel för kemikalier	2	1
39. Ändrad tillsyn	4	1
40. Ändrade momsregler	5	1
41. Subventioner	0	1
42. Avfallsskatt	0	1
43. Miljöavgifter på avfallsbehandling	2	2
44. Förbud	1	1
45. Frivilliga överenskommelser	1	0
46. Nationella mål för avfall	2	4
47. Stöd till benchmarking	6	1
48. Enhetlig nomenklatur	6	0

Resultat – Idégenerering och prioriterings workshop (6)

49. Krav på företagens avfallsplanering, avfallsredovisning, miljöcertifiering, m.m.	3	2
50. Tydliga planeringsunderlag	0	0
51. Regionala avfallsplaner med industrin	0	1
52. Miljömärkning, varuinformation och liknande	2	0
53. Samlokalisering av industrier med kopplade system	0	2
54. Offentlig upphandling med miljökrav	3	0
55. Miljöklassning av byggnader	2	1

Utvalda intressanta styrmedel

- Information
  - Olika paket riktat mot hushåll och företag
    - information om mängder,
    - information om återvinning och avfallsminimering,
    - konkret handledning
- Skatt på råvaror (materials katt)
  - Skatt på icke-förnybara material som tas in i Sverige (via brytning eller import)
  - Skatt på fossila bränslen oavsett användning motsvarande energi och koldioxidskatt

Utvalda intressanta styrmedel (2)

- Viktsbaserad avfallstaxa
- Miljödifferentierad avfallstaxa (lägre taxa om man källsorterar)
- Avfallsminimering i företag
  - Krav på att redovisa avfallsmängder och planer för avfallsminimering
- "Reklam ja tack"
- Återvinningscertifikat
- Krav på Fastighetsnära insamling och insamling i materialströmmar

Utvalda intressanta styrmedel (3)

- Skatt på förbränning av fossilt brännbart avfall (klimatskatt)
- Skatt på förbränning av avfall för styrning mot ökad återvinning generellt
- Avfall i el-certifikat systemet
- Skatt på farliga ämnen
- Negativ märkning av varor baserat på kemikalieinnehåll
- Förbättrad tillsyn
- Ändrade momsregler
  - Lägre moms på varor med återvunna material
  - Lägre moms på tjänster (exklusive transporttjänster) och högre på produkter
- Förbud mot förbränning av återvinningsbara material

Fortsatt arbete

- Utvärdering av styrmedel i andra delprojekt (kan bli en utmaning)
- Revidera styrmedelsförslag
- Föreslå styrmedelspaket som leder till en mer hållbar avfallshantering

Slutord

- Tack till alla som deltagit i workshoppar och i andra sammanhang!
- En rapport blir klar i höst och kommer att finnas tillgänglig t.ex på www.infra.kth.se/fms

